

KLASIČNA ARMENŠČINA

(bere Rok Kuntner)

Jeznik iz Kolba, *Proti herezijam*, 2. knjiga, 1. poglavje

Uvod v teološko razpravo, uperjeno proti dualistični perzijski religiji *zurvanizmu*, prinaša legendo o rojstvu dveh antipodnih stvarniških božanstev, dobrega Ormizda, tj. Ahuro Mazdo, in zlega Arhmena, tj. Ahrimana. Legendi, ki jo Jeznik namenoma upovedi kot naivno vraževerje, sledi ovržba posameznih teoloških predstav zurvanistov, ki se v veliki meri odvija v obliki vprašanj in odgovorov.

Մինչ չեւ բնաւ էր ինչ, ասեն, ոչ երկինք եւ ոչ երկիր եւ ոչ այլ ինչ արարածք՝ որ յերկինս կամ յերկրի, Չրուան ոմն անուն էր, որ թարգմանի բախտ կամ փառք: Չհազար ամ յաշտ արար՝ զի թերեւս որդի մի լինիցի նմա, որում անուն Որմիզդ, որ զերկինս եւ զերկիր եւ զամենայն որ ի նոսա՝ առնիցէ: Եւ յետ հազար ամի յաշտ առնելոյ սկսաւ ածել զմտաւ, ասէ. աւգո՛ւտ ինչ իցէ յաշտս զոր առնեմ, եւ լինիցի՞ ինձ որդի Որմիզդ, եթե ի զուր ինչ ջանայցեմ: Եւ մինչ դեռ նա զայս խորհէր, Որմիզդ եւ Արհմն յղեցան յարգանդի մաւր իւրեանց. Որմիզդն ի յաշտն առնելոյ, եւ Արհմն ի յերկուանալոյ անտի: Ապա իմացեալ Չրուանայ, ասէ. երկու որդիք են յորովայնի անդ. որ որ ի նոցանէ վաղ առ իս հասցէ՝ զնա թագաւոր արարից: Եւ ծանուցեալ Որմիզդի զխորհուրդս հաւրն՝ յայտնեաց Արհմենին. ասէ. Չրուան հայր մեր խորհեցաւ՝ թե որ որ ի մէնջ վաղ առ նա երթիցէ, զնա թագաւորեցուցէ: Եւ զայն լուեալ Արհմենին՝ ծակեաց զորովայնն, եւ ել եկաց առաջի հաւրն: Եւ տեսեալ զնա Չրուանայ, ոչ գիտաց՝ եթե ո՛ր որ իցէ. եւ հարցանէր՝ եթե ո՛վ ես դու: Եւ նա ասէ. ես եմ որդին քո: Ասէ ցնա Չրուան. իմ որդին չես դու. իմ որդին անուշահոտ եւ լուսաւոր է, եւ դու խաւարին եւ ժամդահոտ ես: Եւ մինչ դեռ նոքա զայս ընդ միմեանս խաւսեին, ծնեալ Որմիզդի ի ժամու իւրում լու սաւոր եւ անուշահոտ, եկն եկաց առաջի Չրուանայ: Եւ տեսեալ զնա Չրուանայ, գիտաց՝ եթե Որմիզդ որդի նորա է վասն որոյ զյաշտն առնէր. եւ առեալ զբարսմունսն՝ զոր ի ձեռին իւրում ունէր, որովք զյաշտն առնէր, ետ ցՈրմիզդ, ասէ. ցայժմ ես վասն քո յաշտ առնելի, յայսմ հետէ դու վասն իմ առնիցես: Եւ ի տալ Չրուանայ զբարսմունսն ցՈրմիզդ եւ աւրինել զնա, մատուցեալ Արհմենի առաջի Չրուանայ՝ ասէ ցնա. ո՛չ այսպէս ուխտեցեր՝ թե ո որ յերկուց որդուցն իմոց յառաջ առ իս հասցէ, զնա թագաւոր արարից: Եւ Չրուանն առ ի չորելոյ զուխտն՝ ասէ ցԱրհմնն. ա՛յ սուտ եւ չարագործ, տուեալ լիցի քեզ թագաւորութիւն ինն հազար ամի, եւ զՈրմիզդ ի վերայ քո արքայ կացուցեալ, եւ յետ ինն հազար ամի Որմիզդ թագաւորեցէ. եւ զինչ կամիցի առնել՝ արասցէ: Յայնժամ սկսան Որմիզդ եւ Արհմնն առնել արարածս. եւ ամենայն ինչ՝ զոր Որմիզդն առնէր՝ բարի էր եւ ուղիղ, եւ զոր ինչ Արհմնն զործէր՝ չար էր եւ թիր:

Minč' č'ew bnaw ēr inč', asen, oč' erkink' ew oč' erkir ew oč' ayl inč' ararack' or yerkins kam yerki, Zrowan omn anown ēr, or t'argmani baxt kam p'ark': Zhazar am yašt arar' zi t'erews ordi mi linic'i nma, orowm anown Ormizd, or zerkins ew zerkir ew zamenayn or i nosa' arnic'ē: Ew yet hazar ami yašt arneloy sksaw acel zmtaw, asē. *awgo'wt inč' ic'ē yašts zor arnem, ew linic'i inj ordi Ormizd, et'e i zowr inč' janayc'em*: Ew minč' deř na zays xorhēr, Ormizd ew Arhmn yłec'an yargandi mawr iwreanc'. Ormizdn i yaštn arneloy, ew Arhmn i yerkowanaloy anti: Apa imac'eal Zrowanay, asē. *erkow ordik' en yorovayni and. or ok' i noc'anē val ar is hasc'ē zna t'agawor araric'*: Ew canowc'eal Ormzdi zxorhowrds hawn' yaytneac' Arhmenin. asē. *Zrowan hayr mer xorhec'aw t'e or ok' i mēnj val ar na ert'ic'ē, zna t'agaworec'owsc'ē*: Ew zayn loweal Arhmenin' cakeac' zorovaynn, ew el ekac' araji hawn': Ew teseal zna Zrowanay, oč' gitac' et'e o' ok' ic'ē. ew harc'anēr et'e o'v es dow: Ew na asē. *es em ordin k'o*: Asē c'na Zrowan. *im ordin č'es dow. im ordin anowšahot ew lowsawor ē, ew dow xawarin ew žandahot es*: Ew minč' deř nok'a zays ənd mimeans xawsein, cneal Ormzdi i žamow iwrowm lowsawor ew anowšahot, ekn ekac' araji Zrowanay:

Ew teseal zna Zrowanay, gitac' et'e Ormizd ordi nora ē vasn oroy zyaštn arnēr. ew areal zbarsmownsn' zor i jeřin iwrowm ownēr, orovk' zyaštn arnēr, et c'Ormizd, asē. *c'ayžm es vasn k'o yašt arnei, yaysm hetē dow vasn im arnic'es*: Ew i tal Zrowanay zbarsmownsn c'Ormizd ew awrhnel zna, matowc'eal Arhmeni araji Zrowanay' asē c'na. *o'č' ayspēs owxtec'er' t'e o ok' yerkowc' ordwoc'n imoc' yaraj ar is hasc'ē, zna t'agawor araric'*: Ew Zrowann ar i č'jreloy zowxtn' asē c'Arhmnn. *a'y sowt ew č'aragorc, towéal lic'i k'ez t'agaworowt'iwn inn hazar ami, ew zOrmizd i veray k'o ark'ay kac'owc'eal, ew yet inn hazar ami Ormizd t'agaworesc'ē. ew zinč' kamic'i arnel' arasc'ē*: Yaynžam sksan Ormizd ew Arhmn arnel araracs. ew amenayn inč' zor Ormizdn arnēr bari ēr ew owlī, ew zor inč' Arhmnn gorcēr č'ar ēr ew t'iwr:

Ko še ni bilo ničesar, pravijo, ne neba, ne zemlje, ne drugega stvarstva, ki je na nebu ali na zemlji, je bil nekdo po imenu Zruvan, kar pomeni *sreča* ali *slava*. Tisoč let je opravljal žrtvovanja, da bi se mu morebiti rodil sin po imenu Ormizd, ki bi ustvaril nebo in zemljo in vse, kar je na njih. In po tisoč letih žrtvovanja je začel premišljevali, nato pa je rekel: "Mar bo kakšna korist od žrtvovanj, ki jih opravljam, in bom dobil sina Ormizda, ali se bom nemara zaman trudil?" In medtem ko je premišljeval o teh rečeh, sta bila v trebuhu matere spočeta Ormizd in Arhmen – Ormizd iz žrtvovanja, Arhmen pa iz nevere. Ko je Zruvan to spoznal, je rekel: "Dva sinova sta v maternici. Katerikoli od njiju bo prej prišel k meni, njega bom postavil za kralja." In ko je Ormizd spoznal očetov sklep, ga je razkril Arhmenu in mu rekel: "Najin oče Zruvan je sklenil, da bo tistega od naju, ki bo prej prišel k njemu, naredil za kralja." Ko pa je Arhmen to slišal, je predril maternico, šel ven in se postavil pred očeta. Ko ga je Zruvan zagledal, se mu ni posvetilo, kdo neki je. In vprašal je: "Kdo si ti?" On pa mu odvrne: "Jaz sem tvoj sin." Zruvan pa mu pravi: "Ti nisi moj sin. Moj sin je dišeč in svetel, ti pa si temen in smrdeč." In medtem ko sta se tako pogovarjala, se je ob svojem času rodil Ormizd, svetel in dišeč, ter prišel in se postavil pred Zruvana. Ko ga je Zruvan zagledal, je pri priči spoznal, da je *on* njegov sin Ormizd, spričo katerega je bil opravljal žrtvovanja. In vzel je obredne palice, ki jih je bil držal v rokah in z njimi opravljal žrtvovanja, jih dal Ormizdu in rekel: "Doslej sem jaz zate opravljal žrtvovanja, odslej pa jih boš ti opravljal zame." In v tem ko je Zruvan predajal obredne palice Ormizdu in ga blagoslavljal, se mu je približal Arhmen in mu rekel: "Ali se nisi prejle zaobljubljal rekoč 'katerikoli od mojih dveh sinov bo prvi prišel k meni, njega bom postavil za kralja'?" Zruvan pa, da ne bi prelomil zaobljube, pravi Arhmenu: "Ah, ti prevarant in hudodelec, naj ti bo dano kraljestvo za devet tisoč let, Ormizda pa postavim za vladarja nad teboj. Po devet tisoč letih pa bo kraljevanje nastopil Ormizd. In karkoli bo želel ustvariti, bo ustvaril." In takrat sta Ormizd in Arhmen začela ustvarjati stvarstvo. In vse, kar je ustvarjal Ormizd, je bilo dobro in pravilno, vse, kar pa je delal Arhmen, je bilo zlo in napačno.

Prevedel Rok Kuntner.